

ОБМЕЖЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СПОСІБ ПІДНЯТТЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Пічієнко М.Г.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел. (057)-702-14-65)

e-mail: mariia.pichiienko@nure.ua

Ukrainian education system has appeared to be uncompetitive on the european market. Most universities have a lack of governmental funding, they are applied by entrants with low IET (External independent testing), and their diplomas are not valued among employers. This situation needs to be changed. We should reconsider our opinion about the importance of the high education and promote its reformation.

Існує думка, що сучасна освіта стає фікцією. Як вважають сучасні дослідники, її головним недоліком є перевантаженість інформацією. Студенти витрачають безліч часу, вивчаючи те, що не збільшить їх продуктивність. На думку відомого американського економіста Брайана Каплана, так звана сигнальна модель освіти, пріоритетом якої є не здобуті навички, а лише сам факт навчання у вищому навчальному закладі, є економічно не вигідною для суспільства і приведе до беззаперечного краху ринку праці.

На даний момент наявність диплому достатньо високо цінується серед роботодавців. Вони скоріше наймуть на роботу випускника вищого навчального закладу, а ніж людину без вищої освіти, незалежно від навичок, які потребуються. Вважається, що співвідношення сигнальної освіти до освіти, спрямованої на людський капітал або корисні навички, є 80% на 20%. Сучасна освіта – суцільно сигнальна, але якщо про країни розвинутої економіки можна сказати, що це відбувається не через її низьку якість, а через велику кількість освічених людей, то ситуація з українськими навчальними закладами дещо складніша. За умови процесу інтегрування з Євросоюзом українські ВНЗ вимушені змагатися не лише між собою, але й іншими університетами. І результати досить невтішні: найкращі українські виші не змогли піднятися вище восьмої сотні світового рейтингу. У якості причин подібного стану речей можна виділити і тривалий процес переходу з радянської системи, і відсутність чіткого плану розвитку, і застаріла суспільна думка про систему освіти в цілому.

Незважаючи на суттєві відмінності, деякі тенденції в напрямі розвитку світової та української освіти збігаються. І, перш за все, це орієнтованість на отримання професійних навичок, адже дефіцит робочих спеціальностей спостерігається як в Україні, так і за кордоном. Рівень безробіття достатньо високий, але робочі спеціалісти зникають через сучасний вузький погляд на освіту. Освіта, яка спрямована на формування

професійних навичок, приносить набагато більше соціальної користі, ніж сигнальна. Вона також є більш вигідною з егоїстичної точки зору. Якщо різні форми професійної освіти (навчання в школі необхідним для майбутньої роботи навичкам, профорієнтація, прямий досвід роботи) стануть суцільним явищем, тим, хто не хоче або не може продовжувати освіту, принаймні не загрожує безробіття, адже в них вже є спеціальність. Але для того, щоб відсутність диплому перестала вважатися неповноцінною, потрібно кардинально змінювати суспільну думку. Більшість вітчизняних експертів вважають, що для відновлення престижу державного диплому слід залучати до вишів лише абітурієнтів з айвищими показниками конкурсних балів. Наслідком цього неодмінно стане зменшення кількості вишів. В умовах конкуренції закриються ті навчальні заклади, що не мають попиту. Така ситуація є нормальною для країн з розвинутою економікою, а значить і Україні доведеться пройти цей шлях.

Наприклад, ініціатор незалежних освітніх проєктів Е. Рубін пропонує принцип «гроші йдуть за студентом» як одну з ключових позицій серед необхідних для ефективного реформування освіти. Вона передбачає розподіл державного фінансування пропорційно кількості вступників, а також регулювання заробітної плати викладачів згідно з тим, скільки студентів зареєструвалися на курс, за умови, що деякі основні та додаткові предмети будуть виборними. Ситуація, яка склалася в Україні в останні роки, коли більше ніж 75% випускників шкіл подали заяви до вишів, не є цілком нормальною. Як стверджує Брайан Каплан, якщо б усі отримали вищу освіту, це призвело б не до загального процвітання, а до величезної інфляції і катастрофи на ринку праці. Якщо все працездатне населення будь-якої країни буде займатися лише академічною діяльністю, в неї вже не залишиться тих, хто буде реально працювати.

Освіта повинна спиратися на реальні навички, а не на соціальний договір про лояльність. Якщо твердження про те, що сигнальна освіта дає навички, загальну культуру чи духовний розвиток, викликає великі сумніви, тоді настав час повністю переглянути її концепції.

Список використаних джерел

1. Bryan Caplan. The Case Against Education: Why the Education System Is a Waste of Time and Money. Princeton, 2018. 416 p.
2. Рубін Е.Ю. Вища школа – найнижча планка // Освітня політика. 06.08.2018. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/1224-vishcha-shkola-najnizhcha-planka> (дата звернення: 17.11.2019)